

Söderöposten

Nr: 1 2005

Innehållsförteckning

Ordförande har ordet	3
Vinterminnen från 40-talets Söderön	6
Projekt Gamla åkernamn	9
Från höstens matlagningsdag.	11
Styrelsekontakt:	12

Kallelse till årsmöte.

Medlemmar i Söderöns hembygdsförening kallas till årsmöte den 10 april 2005 klockan 13.00 i Söderögården.

Väl mött

Christer Wesström
Ordförande.

Ordförande har ordet

Så blev det då äntligen vinter! Lagom till sportlovet kom både snö och kyla. Det är bara att hoppas att våra ungdomar orkar ta sig från sina datorer för att spänna på sig skidor och ge sig ut på tur i skog och mark. Själv hinner jag inte med så mycket skidåkande. Mesta fritiden går åt till att hugga nästa vinters ved.

Tack och lov så styrs inte hembygdsarbetet av vinterkyla eller av vedhuggande. Under 2004 ökade medlemsantalet till 142 stycken. Vi hälsar alla nya medlemmar varmt välkomna till föreningsgemenskapen.

Under år 2005 planerar vi som vanligt att genomföra en mängd olika aktiviteter. Nu närmast väntar det stadgeenliga årsmötet den 10/4 klockan 13.00 i Söderögården. Där bjuder vi på smörgåstårta, underhållning och årsmötesförhandlingar, så väl mött den 10 april.

Redan den 27/1 startade våra aktiviteter med en ”kartträff” i Nolsterby. I förra numret av Söderöposten bjöd vi in till en träff där föreningen berättade om den pågående inventeringen av gamla åkernamn och liknande. Föreningen har köpt in en kart-CD, över Söderön. Tanken är att vi skall försöka hitta alla gamla namn på åkrar, skogbackar, stenröse gårdar m.m. För att vi skall lyckas med detta behöver vi er medverkan. Det är ni som bäst känner till namnen på era marker. Föreningen har gjort i ordning en pärm med ett antal kartblad. Denna pärm

kommer att cirkulera i bygden, så att vi förhoppningsvis lyckas namnge det mesta av Söderön.

I fjol planerade vi att hålla en gökotta vid Klyx-Jans stuga. Tyvärr så slaskade den dagen bort med ett kyligt regn och cirka 0 grader. I år hoppas vi på bättre tur. Årets gökotta kommer att äga rum den 22/5(om vädret så vill).

I juni planerar vi att göra en utflykt till någon grannförening. 2004 besökte vi Gräsö Hembygdsförening. Vilken förening vi skall besöka i år är ännu inte bestämt.

Vi har även planer på att besöka något museum under juni månad.

Även i år kommer vi att medverka vid Söderödagen i juli. Datum meddelas senare.

I augusti har vi planer på att köra vårt familjerally.

Under hösten planerar vi att hålla en s.k. berättarstuga. Vård för berättandet blir troligtvis Stig Unge.

När höstmörkret är som värst planerar vi att hålla en höstträff. Kanske äter vi ärtsoppa eller något annat. Har ni idéer om vad en höstträff ska innehålla ber vi er höra av er till styrelsen.

Några av vår förenings flickor har gått samman och bildat en liten arbetsgrupp, som skall inventera äldre textilier och textilt hantverk. Tanken är att denna grupp skall åka

ut i bygden och besöka gårdarna för att inventera vad som finns kvar av äldre textilt hantverk och äldre textilier med lokal anknytning.

Dokumentationen av äldre fotografier fortsätter som vanligt. Vi planerar att ställa ut dessa kort under Söderödagen. Glädjande nog så finns det mycket äldre kort. Tyvärr är många kort ”anonyma”, dvs. vi vet inte vilka det är som är med på bilden eller vilket hus det är på bilden. Kanske ni kan hjälpa oss med detta?

Med detta önskar jag er en god fortsättning på senvintern och den kommande våren.

Christer W

Först ut i detta nummer är Hans Gunnarson, som berättar vidare om sin barndoms Söderö.

Vinterminnen från 40-talets Söderön

På nyårsaftonens eftermiddag färdades min fru och jag, vägen som går från Östhammar över Husbacka och Söderön och vidare till Öregrund. Jag passerade då förbi de trakter där jag för 50 år sedan växte upp och även genomförde den obligatoriska skolgången, som på den tiden var den 7-åriga folkskolan. Det är inte så ofta jag åker denna väg under vinterhalvåret så det kanske var därför jag blev lite nostalgisk när jag såg den vita, osandade vintervägen, precis som jag minns den från barndomsåren, när man kunde åka spark de 4,5 km till skolan, efter en väg som då var markerad med vägruskor av enar, för att plogbilen skulle hitta vägen efter en eventuell snöstorm. Det var denna vita, härliga vinterväg som gav mig lusten att berätta hur det var att växa upp på Söderön under andra halvan av 40-talet, precis när det fasansfulla andra världskriget hade slutat.

Jag föddes alltså 1938 vid Snuggsund på Söderön, som än idag består av samma antal gårdar, vilket betyder 6 stycken. Så många lekkamrater, förutom min tre år yngre bror och en 1 år äldre flicka i granngården, hade jag inte på närmare avstånd än några kilometer, vilket gjorde att även vuxna människor blev något av lekkamrater. Bristen på kompisar gjorde att fantasin för en grabb mellan 7-12 år fick ganska fritt spelrum. Föräldrarna hade inte mycket tid över för att roa en på eftermiddagarna efter skolan,

utan mamma fanns där mest som den trygga hemmafrun, som fixade choklad och något ätbart när hungern gjorde sig påmind.

Sportintresserad var man redan som barn och speciellt efter de stora svenska framgångarna i skidspåren vid vinterolympiaden 1948 i St. Moritz, skulle man ju efterlikna sina idoler Martin Lundström, Nisse Östensson och Mora-Nisse i skidspåret. TV:n hade ännu inte kommit, utan man lyssnade på referaten i radion och läste sportsidorna i Stockholmstidningens B-upplaga, där nyheterna alltid var några dagar gamla. Några färdiga skidspår fanns inte heller, så det var bara att till ut och göra spår på egen hand. När man åkt tillräckligt många varv så att spåret började bli åkbart för tidtagning, var det dags att placera den stora väckarklockan i köksfönstret. Start och mål var alltid placerat utanför köksfönstret så att man kunde läsa av tiden. Sedan var det bara att åka allt vad tygen höll. Vem tävlade man mot? Sig själv förstås. Det var bara att försöka åka fortare och fortare, för varje varv. Lillbrorsan var ju inget att tävla emot, han var ju för liten.

En annan stor tävlingsgren som man måste pröva på var backhoppning. Backhoppning när det inte fanns någon hoppbacke? Den fick man också göra själv för att kunna pröva. Det var bara att leta upp den största trälåda man kunde finna och släpa den till en lämplig backe och där börja bygga ett stup som man kunde hoppa ifrån. Det blev ju inte några längre hopp, men roligt var det och det gav utlopp för skaparglädjen.

Det tredje stora nöjet på vintern var att försöka samla så många grabbar som möjligt en vintersöndag för att spela ishockey eller bandy. Någon isbana fanns inte på Söderön, utan det var bara att ge sig iväg ner till Rackfjärden på lördagseftermiddagen med skovlar och skrapor för att röja undan snön på en lagom stor yta, så att den passade till söndagens stora batalj. Hade man tur så var isen under snön blank och inbjudande, men det hände också att den var skrovlig och eländig. Då var det bara att vända hemåt för att hämta yxa och hink, för att hugga hål i isen och sedan hinka upp vatten, som fick frysa över natten. Var vädret nådigt över natten, väntade en hel dag med grabbarna från Björnäs på isen. Det var Börje och Bosse Lindman, Bengt och Torsten Eriksson, Lill-Ola m.fl. De flesta var lite äldre än jag, men pojkarna var snälla, så trots ålderskillnaden hade vi många roliga matcher.

Utrustningen på 40-talet var inte lika imponerande som på dagens ungdomar. Det var inte alla som hade riktiga hockeyrör ens, utan det kunde vara s.k. halvrör som man med hjälp av en liten vev plus läderremmar fästa på sina pjäxor. Dessa skidskor var ju inte de mest pålitliga, utan det hände att mitt under pågående match så lossnade helt plötsligt den ena skridskon och man blev enbent. Klubban var inte alltid köpt i en sportaffär. Jag minns att jag gick i skogen och letade bland Söderöns talrika enar efter någon som hade en rak stam och samtidigt den rätta böjen nere vid marken. Den tog man och tillverkade en klubba av. Puck kunde man göra av en gummiklack från en gammal stövel.

/Hans Gunnarsson

Projekt Gamla åkernamn

Hembygdsföreningen har startat upp ett projekt med att dokumentera gamla namn på åkrar, ängar, hagar, brunnar osv. på Söderön. Göran Olsson har sammanställt ett material med kartor och register, där man kan fylla i de gamla namnen som man känner till.

Den 27 januari höll vi en upptaktskväll i Nolsterby kapell, med ett 30-tal deltagare och nästan alla Söderöns byar var representerade. Vi gick igenom pärmen med materialet, som kommer att gå på cirkulation till byarna, så att alla som är intresserade ska få möjlighet att bidra med namn. Robert Henningsson, Björnäs var den som först fick tillgång till pärmen. Vi har ingen tidsaspekt för projektet, så alla kan jobba i lugn och ro med kartorna, när man får tillgång till dem. Det kommer att ta sin tid innan alla har haft pärmen. Ha tålmod, den kommer!
/Viveka Eriksson

Omslagsbilden till detta nummer visar Carl-Johan Wedin och Mats Frylmark när dessa diskuterar åkernamn i Mälby.

Inga-Britt Löwén, Karin Hörner och Agnetha Eriksson
synar pärmen med kartor

Från höstens matlagningsdag.

Här följer en liten bildkavalkad från höstens ”Matlagningsdag”

Britta Olsson bakar
Söderötårtor

Marianne Söder och
Pernilla Eriksson i
matlagartag

Elsy Österberg, Margit
Bergström, Siv Westerberg,
Britta Eriksson, Mary-Anne
Axelsson-Eriksson, Agnetha
Eriksson, Gun Redander och
Birgitta Pettersson samlade i
köket.

Initiativtagaren Inga-Britt Löwén

Sara Wahlgren räknar med att receptsamlingen från Matlagningsdagen skall vara klar till sommaren.

Styrelsekontakt:

Christer Wesström ordf. Johanneslunds Gård
742 93 Östhammar
christer.wesstrom@edu.osthammar.se

Ulla-Britt Jansson vice ordf. Långalma Pl. 1235
742 91 Östhammar

Viveka Eriksson kassör Nolsterby, Boruddu
742 91 Östhammar.
viveka@abcgravyr.se

Hanna Waldner sekr. Boda, Mälby
742 91 Östhammar
hanna@waldner.se

Bo Andersson Yttersby Pl. 1639
742 91 Östhammar
ostsidan@telia.com

Robert Henningsson Söderby Pl. 2915
742 93 Östhammar

Gerd Åbrandt Tuskö Pl. 1613
742 91 Östhammar

© Söderöns Hembygdsförening